

STILUL ÎNALT ARGHEZIAN. SEMANTICA SUFLETULUI

THE HIGH STYLE OF TUDOR ARGHEZI. THE SEMANTICS OF THE SOUL

Simona CONSTANTINOVICI
Facultatea de Litere, Istorie și Teologie
Universitatea de Vest din Timișoara
e-mail: simonadiana@hotmail.com

Abstract

We have shown with this study that soul, as a Christian symbol, has different meanings in the Argezean poetical language. It means both angel and demon. What impressed us is the frequency of this word in Tudor Argezei's poetry and the capacity to adapt itself to the context. The expressive tools that define the high style in Argezei's poetry are: God, sky, soul, moon, land, bird, water etc. The aim of our study is to investigate the semantic of one such term.

Key words: poetry, style, semantics, soul

Cuvinte cheie: poezie, stil, semantică, suflet

Sufletul este un simbol plurivalent înclinând balanța relației dintre poet și lume către sacru. Sufletul reunește, în același cerc al existentului, îngerul și demonul, este oximoronic. Ceea ce frapează este frecvența cu care acest lexem apare în textul arghezean și puțința lui ieșită din comun de a se adapta diversității contextuale. De altfel, suntem convinși că adevărata față a poetului e dată nu de varietatea registrului lexical negativ, ci de capacitatea desăvârșită de a-l contrabalansa printr-o paletă lexicală opusă. Dacă ar fi să ne dedăm unei contabilizări riguroase a tuturor aparițiilor lexemelor în textul arghezean, am ajunge, fără doar și poate, la concluzia, – care, unora, poate să li se arate ca paradoxală – că vocabulele care-l definesc cel mai bine, constituind instrumente expresive ale frământărilor sale interioare, sunt, într-o ordine mai mult sau mai puțin aleatorie: *Dumnezeu, cer, suflet, lună, stele, pământ, pasăre, apă*. Precizăm că am ales din paradigmele nominale în cauză doar un termen, nu neapărat cel mai susceptibil de a induce metaforicul în text.

Încă din volumul *Cuvinte potrivite* [1] apare structura antinomică a sufletului. Spre exemplu, poemul *Portret* (I, 116) e un text în care coexistența contrariilor determină dese și asimetrice schimbări de sens. Ființa mitică paradoxală se aseamănă cu poetul: „Sunt înger, sunt și demon”. Paradoxal, Argezei, acest artist care n-a ajuns să comunice deplin cu Înaltul, o va face cu sufletul. Dar ce este sufletul în matricea poetică arghezeană, dacă nu cumva descinderea în uman a divinului? Henri Meschonnic [2] folosește ca motto pentru una din lucrările sale următorul text al lui Alberto Giacometti: „Et on continue, sachant que, plus on approche de la „chose”, plus elle s'éloigne.” [3] Lucru valabil și-n cazul apropierei de Celălalt sau de divin. O apropiere paradoxală, întrucât distanța dintre poli se mărește pe măsură ce ne apropiem. Cu alte cuvinte, cu cât suntem mai aproape, cu atât suntem mai departe. În acest context, *transcendență* semnifică o mișcare de traversare (*trans*) și una de ascensiune (*scando*), o schimbare de nivel, posibilă, în cazul creației argheziene, și prin intermediul unui simbol creștin: *sufletul*. Dincolo de orice metaforă, cuvântul trebuie gândit la propriu, ca o transformare, o schimbare de loc. În sens figurat, și urmând firul gândirii lui Emmanuel Levinas: „Le regard s'élevant vers le ciel rencontre alors l'intouchable: le sacré. (L'intouchable est le nom d'une impossibilité avant d'être celui d'un interdit.) La distance ainsi franchie par le regard est transcendance. Le regard n'est pas escalade mais déférence; il est ainsi

émerveillement et culte. Il y a étonnement devant l'extraordinaire rupture de la hauteur dans un espace fermé au mouvement. La hauteur prend ainsi la dignité du supérieur et devient divine. De cette transcendence spatiale franchie par la vision, naît l'idolâtrie.” [4]

În acest sens, merită să zăbovim asupra poemului *Iată, sufletule...* din volumul *Răzlețite* (1934 - 1966), în care Arghezi, poetul anti-norme, pledează pentru libertatea cuvântului scris, martor luându-și sufletul.

Sufletule, iată stihuri fără chip,
Fără sunet și fără de răspuns,
De pulbere și de nisip.
Primește-le, murmură-le.
Cuviincios m-apropii iar de tine
Fiindcă mă tem și fiindcă te-am văzut
Sălbatec și neliniștit.
Dau adăpost subt un acoperiș cu mine
Lui Dumnezeu și marilor minuni,
Cum aş putea să nu mă-nfricoșez?

Poemul face parte din ciclul *Șapte cântece cu gura-nchisă* (1940). Toate poemele sunt redactate aici fără ritm “fix” și rimă, impunându-se cititorului prin tehnica versului alb. Vladimir Streinu notează în *Versificația modernă*: “Dar abia scrie *Șapte cântece cu gura-nchisă...*, și osteneala de libertatea “descultă” se vede a fi fost cu mult mai mare decât aceea de a fi umblat “în coturni”. Mai mult încă: după ce va fi mănuit versul exclusiv liber din *Flori de mucigai* și *Cărticică de seară*, oboseala de această încălțăminte comodă sau poate mai curând legea pendulantă a versificației sale îl va face, dimpotrivă, să strângă mai tare coturnul pe picior. Într-adevăr, în *Hore*, versul regulat apare din nou când și când, pentru ca după aceea, în colaborări la diversele reviste ale timpului, să devină iarăși preponderent”. [5] Din același studiu aflăm, mai târziu, că între cele două modalități de exprimare poetică (versul liber și versul clasic) se stabilește la Arghezi o alternanță binevenită, care “nu atinge niciodată, de o parte, anarhia, iar de alta, mecanicitatea” [6].

“Ideea coabitării cu Dumnezeu (n.n. – “Dau adăpost subt un acoperiș cu mine/ Lui Dumnezeu și marilor minuni,”) și cu marile mistere ale lumii, generatoare de artă, în poezia lui Arghezi se situează, într-un fel, la antipodul *Psalmilor*, stăpâniți de neliniște și de trăiri agonice.” [7]

Când, în finalul poemului, Arghezi rostește, la început de vers, adverbul *alt'dată*, probabil că face aluzie la tot ce crease durabil până atunci și mai cu seamă se referă la volumul “cuvintelor potrivite”. *Alt'dată* și *coturni* sunt două lexeme care trimit la “canoanele” clasice ale poeziei. “În costumația actorului antic *coturnul* era o încălțăminte înaltă, cu talpa groasă, pe care o purtau, în chip obligator, interpreții rolurilor din tragedii. Pentru că el era strâns legat de pulpe cu șireturi de piele, coturnul ajunge să semnifice metaforic, la Arghezi, rigurile versului clasic.” [8]

Uneori Arghezi compară sufletul cu realități concrete, cum ar fi parcul. G. Călinescu în lucrarea *Ulysse* remarcă faptul că : “(...) unele apropieri sufletești, (...) amintesc, prin amănunt, pe Verlaine:

Sufletul tău e-un parc de stâlpi, la rând,
Cu statui albe sus, pe fiecare...
(Votre âme est un paysage choisi,
Que vont charmant masques et bergamasques.) [9]

Gestul autoreflexiv, de coborâre melancolică în sine: “Pe când *sufletu-mi* coboară/ Melancolic pe-amintiri –// Și ce liniște se-așterne!/ Și cum sufletul se-aude/ Scuturând din aripi ude/

Peste brumele eterne!” (41, II, 396) configurează, ca la Durer, un spațiu simbolic.” [10] Acest spațiu oximoronic al morții și al depersonalizării apare conturat și-n alte poeme precum *Catilenă* (II, 299): “E frig în *suflet*, *sufletu-i* sărac/ Și nu pot ști cu ce să-l mai îmbrac./ Mi-e mintea înghețată./ Am fost cândva și n-am fost niciodată?”. Printr-o figură de construcție, repetiția, mai precis una din categoriile acesteia, antanaclaza, poetul “frământă” sentimente, personifică realități abstracte, se autodistrugă prin cuvânt.

*

În poemul *Monotonii* (II, 541), *sufletul* face pereche cu lexemul *singurătate*, pe care-l încadrăm în aceeași sferă semantică: “În groapa singurătății arde-a *sufletului* vatră”. Trăirea profundă, incandescentă, echilibrată prin flacăra creației, pe pământ, are un corespondent, în lumea de dincolo, la fel de contradictoriu, și anume *sufletul*. “*Sufletul* se compune dintr-o multitudine de imagini suprapuse – și această stratificare a planurilor, pusă în evidență de celălalt “eu”, contemplativ – martor – atrage atenția nu numai prin ubicuitatea „Dacă m-aș gândi mai bine/ Scormonind adânc în mine./ N-am un *suflet*, ci mai multe” (*Dacă m-aș gândi ...*, II, 538), ci și prin diferența de adâncime dintre ele.” [11] A se vedea și *Sufletele mele-s două*: „*Sufletul* mi-e un jucător pe sfoară./ Dar *sufletele* mele-s două./ Unul întinde sfoara și o desfășoară./ Neconținut, tăioasă, vie, nouă./ Și celuilalt “fidică-te și du-te”-i spune./ Și celălalt, rânjind i se supune.” , *Caut cheia pe-ntunerie, Măhniri de tânăr cărturar*.

Sufletul e receptacol pentru felurite materii: „Copacul, darnic cu găteala lui./ De sus își pierde foi de-argintărie./ Căzând în drumul orișicui./ În *suflet* sau pe pălărie.” (*Din drum*, I, 9); “O neliniștită patimă cerească/ Brațul mi-l zvâcnește, *sufletul* mi-l arde.” (*Psalm*, I, 12); “Și *sufletul* geme mușcat de trecut./ Ca fiara de-o fiară cu pas cunoscut.” (*Prigoana*, I, 19); “Fereastra *sufletului* zăvorâtă bine/ Se deschisese-n vânt,” (*Morgenstimmung*, I, 21); “Și, cu toamna-nfierbântată./ Joacă *sufletul* în noi.” (*Inscripție pe paravan*, I, 23); “În *sufletul*, bolnav de oseminte/ De zei străini, frumoși în templul lor./ Se iscă aspru un îndemn fierbinte” (*Întoarcere în țărână*, I, 26); “I-am văzut *sufletul* trecând/ În lumea ceealaltă./ Prin plopii vineți, strânși la rând/ Și laolaltă.” (*Poartă cernită*, I, 28); “Voi îngriji ca-n fiecare seară/ Să-ți ardă-n vârf nestinsa noastră stea./ Pe care voi aprinde-o solitară/ Cu *sufletul* și ruga mea.” (*Inscripție pe o casă de țară*, I, 29); “Niciodată toamna nu fu mai frumoasă/ *Sufletului* nostru bucuros de moarte.” (*Niciodată toamna...*, I, 31); “Poteca de *suflete* șesul străbate./ Ca niște săcară cu spic.” (*Inscripție pe biblie*, I, 46); “*Sufletul* meu își mai aduce-aminte./ Și-acum și nencetat, de ce-a trecut./ De un trecut ce mi-e necunoscut,” (*Arheologie*, I, 46); “Și nu e *suflet* neatins./ Oricât de stins./ De diafana ei petală./ În care să nu fi descins/ Lumina siderală.” (*Drum în iarnă*, I, 51); “Pe când *sufletul* coboară./ Melancolic, pe-amintiri,”; “Și cum *sufletul* se-aude./ Scuturând aripe ude/ Peste brumele eterne!” (*Gravură*, I, 56); “Cu *sufletul*, și eu/ O duc din mal de mâini/ Și-o simt în dorul meu/ Ca miezul unei pâini.” (*Creion*, I, 57); “Glasul tău depărtat și sfânt/ Spune auzului de pe pământ/ Că *sufletul* trebuie să stea/ De veghe, înarmat în șea/ Că *sufletul* e-o sabie sticloasă/ Care trebuie trasă:/ Să-i scânteie stelele-n luciul!” (*Graiul nopții*, I, 60); “Căci somnul tău nu trebuia să-nnece/ *Sufletul* meu de piscuri mari de piatră.” (*Inscripție pe un portret*, I, 64); “Mă-ndrept încet spre mine și *sufletul* mi-l caut/ Ca orbul, ca să cânte, spărturile pe flaut.”; “O! mă ridic, pe *suflet* s-o strâng și s-o sărut –/ Dar brațele, din umeri, le simt că mi-au căzut.” (*Toamnă*, I, 65); “Și cum *sufletul* se pierde/ Într-un lin păinjiniș/ Ce se leagănă pieziș/ Să-l mângâie și dezmiere;” (*Agate negre*, I, 67); “Dormi la fereastra visului meu, țară./ Al cărei lan a strălucit întâia oară/ Cădelnițelor *sufletului* meu fierbinte,” (*Întâmpinare*, I, 84); “Mă plimb ca-ntr-un mormânt./ În care sunt/ Legat s-ascult cum tace lutul./ Pe când în *suflet* toarce mutul/ Regret, înfășurat în vânt.” (*Sfârșitul toamnei*, I, 90); “*Sufletul* tău e parc, de stâlpi, la rând./ Cu statui albe, sus, pe fiecare,” (*Interior de schit*, I, 94); “Ceas cu ceas te-aș fi cusut./ Și drept *suflet* ți-aș fi pus/ Sabie cu vârf în sus.” (*Lingoare*, I, 105); “Iubirea ta să fie asemeni unui rit./ Ca *sufletul* din rugă să iasă-ntinerit.” (*Stihuri*, I, 110); “*Sufletul*, ca un burete./ Prinde lacrimile-ncete/ Ale stelelor pe rând / Sticliind alb și tremurând.” (*Incertitudine*, I, 113); “Acesta e *sufletul* meu, Rașel./ Rugați-vă pentru el.” (*Epitaf*, I, 116); “L-am găsit/ Zgârcit./ El stă acum în pat./ Unde-i *sufletul* lui? Nu știu. A

Scuturând din aripi ude/ Peste brumele eterne!” (*Agate negre* (41), II, 396-397); “*Sufletul* tău e-un amazon/ Ce-și pune pălării cu fulgi de struț/ (...)// *Sufletul* tău e-o mătă aurie/ (...)// *Sufletul* tău e-un astru în exil/ (...)// *Sufletul* tău e un florint / (...)// *Sufletul* tău e-un iepure rănit/ (...)// *Sufletul* tău e o madonă/ Care lăptează rumen, plin, la țâțe/ (...)// *Sufletul* tău e-un parc cu o intrare” (*Cameleona*, II, 528-529); “Nesimțitor rămâne și *sufletul* în ploaie/ Ca vârful de scânteie al suliții de casă,” (*Niciodată*, II, 530); “În groapa singurătății arde-a *sufletului* vatră” (*Monotonii*, II, 541).

În ciclul *Stihuri pestrițe* (1957), un alt poem centrat pe simbolul *suflet* ne obligă să-l luăm în considerare: *Ți-e sufletul*... Redăm patru din cele cinci strofe ale acestui poem:

De suflet îți atârnă cerceii ca de boltă,
Ții în verigi și luna și soarele și norii.
Tresari din tot azurul când l-au atins cocorii,
Și stelele din spice adie ca o holdă.

Ți-e sufletul ca marea, în crunta ei putere.
Se zbat corăbii negre, furtuni și morți crăiești,
În măturile groase dorm umbre și mistere,
Ca-n fundurile vremii ascunse povești.

Ți-e sufletul ca floarea duminicii sonore,
Mireasma de lumină și leacul fericit.
Otrăvurile-ascunse în ierburi ți-lucid.

Dar sufletul ți-e încă și mai presus de toate,
Câte n-ajunge gândul și cerul nu le știe.
Și sufletul bolește-n tristețea că nu poate
Ce nu poate să fie și nu va fi să fie.

Sufletul e simbol și metaforă în acest poem de o profunzime tulburătoare. El funcționează ca o entitate superioară, înzestrată cu puteri ieșite din comun. Concret în manifestările sale uzuale, el este comparat când cu bolta, când cu marea, când cu o floare.

Al cui este acest suflet? Singura trimitere sigură este forma neaccentuată a pronumelui personal, *Ți-*, poziționată mai ales la început de vers. De fapt este vorba de o reluare a titlului, care va funcționa ca un leitmotiv. Repetarea lexemului *suflet*, când accentuat, când neaccentuat, contribuie la realizarea unui proces de simbolizare. „Două sau mai multe apariții ale unui termen în text nu sunt niciodată echivalente. Argezi potențiază termenul fie acordându-i alte sensuri prin plasarea lui în cu totul alt context, fie variind ușor sintagma sau fraza în care el apare, fie înlocuind cuvântul cu un sinonim cu valori stilistice deosebite.” [12]

Și enumerarea devine în textul argezian, de nenumărate ori, un procedeu prin care se assemblează fie imagini și metafore simbolice intensificatoare, fie imagini și metafore nonsimbolice, dar subordonate simbolurilor. Astfel, în poemul *Ți-e sufletul* ..., enumerările sau, mai precis, fiecare din realitățile înșirate: “Ții în verigi și luna și soarele și norii.” și “Se zbat corăbii negre, furtuni și morți crăiești,” se subordonează simbolului *suflet*. Elementele enumerării dobândesc în context valori simbolice potențiale. Chiar dacă între termenii enumerării se creează opoziții, chiar dacă la nivel denotativ ei sunt divergenți, prin acumularea lor (realizată prin juxtapunere, dar și cu ajutorul indicelui și) își face apariția, la nivel conotativ, o zonă semantică omogenă.

*

Sfârșitul poemului *Parada* alătură realități extralingvistice diferite: stelele și broaștele. *Broasca*, animal “distribuit” rar în creațiile de tip poetic, atrage atenția în poemul argezian prin ineditul vecinătăților: “Mii de mii și mii de sute/ De-arătări nemaivăzute/ Sunt streine între ele./ Ca

și fragedele stele./ Ca și stelele de mute.// Ce-are sufletul să-nvețe/ Dintr-atâta frumusețe?/ Patru broaște sub pridvor/ Urmăreau căderea lor.”

În versul “Ca și stelele de mute.” se subînțelege verbul copulativ *sunt*. În penultima strofă rimează expresia *mii de sute* cu *stelele de mute*. În *mii de sute* indicele prepozițional leagă două numerale, pe când în *Ca și stelele de mute* acesta realizează comparația.

Epitetul *fragedele* (raportat la stele), antepus substantivului regent, echivalează semantic cu “cele care tocmai au apărut”, “îndepărtatele”, “de neatins” etc. Determinantul *lor* din ultimul vers înlocuiește, de fapt, substantivul *stele*. “Orăcăitoarele” devin, astfel, personaje ale textului poetic. Întrebarea retorică: “Ce-are sufletul să-nvețe/ Dintr-atâta frumusețe?” trimite inevitabil la un răspuns fix, așteptat, intuit, fiindcă este vorba de natură și valorile sale: mult/ foarte multe. Care sunt pentru Arghezi “arătările nemaivăzute”?

Ideea de *străin* (unul față de altul) poate fi extinsă, cu sorți de izbândă, și-n cazul lumii complexe a cuvântătoarelor. Căci unde se ascunde mai bine străinul dacă nu în Celălalt? Cum tot atât de bine el poate exista și-n noi. E vorba de acel *étranger* despre care povestea și Albert Camus în celebrul său roman cu același titlu, acel străin care ne împiedică să fim noi înșine. Orice am face, destinul se întoarce adesea împotriva noastră; irevocabil. Ne suntem nouă înșine dușmani prin neputința anihilării străinului din noi. Singur Dumnezeu este metaforă suficientă sieși pentru a numi *dis-proporția*, *extraneitatea*. “Jocul” ontologic în care ființa umană se pierde și se regăsește în același timp este, de fapt, căutarea neostoită a divinului, singura forță care ar putea clarifica problema străinului din noi.

Limbajul devine, astfel, locul unde se transmite, în cele mai fine detalii, mișcarea spirituală a ființei. E locul unde poetul se investește automat cu accente de suprarealism. Imaginea poetică este mediatoare, ea-l conduce pe poet la o limită extremă de complicitate, unde realul din poem pare să se autoinformeze. Subjugând limbajul, poetul conferă structură și semnificație unui real care, găsindu-și propriile legi în poem, pare să se redimensioneze, să dobândească o nouă alură. În atare situație, artistul devine, într-o anumită manieră, dumnezeul textului său, capabil a governa lumea contradictorie a cuvintelor. Prin descrierea acestor nuanțe ale textului literar, am putea spune că artistul e pe cale să redescopere o poetică a zeilor (sau, cu cuvintele lui Saint-John Perse, „une poétique des dieux”), în linia conceptuală și stilistică propusă de Zarathoustra [13]. Arghezi, spre exemplu, poate fi obscur, complicat și uneori ermetic în stilul său și chiar în detaliile proiectelor sale mentale; însă el e în intenția sa poetică, în chip esențial, realist și lucid. Afinitățile sale cu expresionismul se împacă perfect cu un fel de empirism rustic.

Toposul *suflet* și simbolurile care gravitează în jurul său, toate definitorii pentru caracterul sintetic al semnificatului, se vor hrăni din poetica hermeneuticii interioare: “Deschide-mi-te, suflet, prin șapte ochi de flaut./ Și cântecul și viața și moartea să le-nec” (*Nehotărâre*, I, 42) Sufletul atrage prin multitudinea ipostazelor în care poate să se afirme. Languros, platonic precum iubirea, bovaric în manifestări și dorințe, sufletul își schimbă nuanțele: “Și sufletul bolește-n tristețea că nu poate/ Ce nu poate să fie și nu va fi să fie”. E o realitate ambiguă căreia i se pot pune în cârcă toate obsesiile ființei.

În *Vraciul*, poetul ne propune un alt fel de suflet, care se naște din dezamăgire, suferință și conștiința existențialistă a pendulării între limite. E vorba de “strașnicul suflet”, sufletul titanice, confundabil cu amploarea și răzvrătirea “imponderabilei naturi”: “Am chei pe toate ușile-ncuiate./ Cântare, cumpeni și măsuri/ De prețuit cenușile necercetate/ Din sufletul imponderabilei naturi.” (I, 92). Vraciul, o creatură argheziană de tip demiurgic, deține puteri nelimitate, care par să le depășească pe cele ale divinității “tradiționale”, zămislitoare de viață pe pământ. Arghezi simte nevoia să creeze o forță supremă, pe care să o poată vedea, auzi, manipula, fără teama că aceasta va rămâne insensibilă, mută, iaccesibilă. E ca un fel de pereche terestră a divinității. Iată cum repetiția anaforică impune un astfel de semantism: “Un semn, și tâmpla cerului se-apeacă./ Un semn, și uraganul s-a trezit./ Un semn, și neamuri noi s-au zămislit! Dar *semnul*, mâna mea nu vrea să-l facă!”

Lucian Blaga are, în ciclul *Corăbii cu cenușă*, un poem de o frumusețe desăvârșită, *Suflete, prund de păcate*, care arată plurivalența simbolului *suflet*: „Suflete, prund de păcate,/ ești nimic și ești de toate./ Roata stelelor e-n tine/ și o lume de jivine./ Ești nimic și ești de toate,/ aer, păsări călătoare,/ fum și vatră, vremi trecute/ și pământuri viitoare./ Drumul tău nu e-n afară, / căile-s în tine însuși./ Iată cerul tău se naște/ ca o lacrimă din plânsu-ți.” [14]

Filozofii, poeții, n-au încetat să definească noțiunea *suflet*. Ni se pare nimerit să încheiem acest studiu cu definiția pe care Paul Claudel i-o dă în lucrarea *Réflexions sur la poésie*: „Notre âme est un ensemble de facultés solidaires reliées par des liens trop subtils pour se prêter ainsî complaisamment aux divisions scolastiques des manuels. Elle qui a fait notre corps se sert à son gré et parfois abuse pour s'exprimer de tel ou tel de nos accents physiques. Elle nous offre des prises différentes.” [15]

Concluzii

De la primul până la ultimul poem, creația argheziană e o căutare neîncetată a Cuvântului: o pasiune greu de domolit. „Jocul cu cuvintele nu este doar voios-gratuită încrucșare a lor, ci e mărturia directă, întruparea în verb a unei sfâșieri. Cuvântul arghezian nu este doar expresia unei drame, ci însăși drama.” [16] Situându-se mereu între chin și har, ivirea cuvintelor se produce felurit. Poetul le însoțește peste tot, în miracol, în mister, în sacral sau în profan. Arghezi, metamorfozând cuvântul, se preschimbă el însuși, neîncetat, oscilând între patos, etos și logos. Semantica sufletului se înscrie în aceeași luptă cu forma și conținuturile unei limbi poetice inegalabile. Am demonstrat în această lucrare că *sufletul*, ca simbol creștinesc, este ambivalent la nivelul stilului arghezian, punct de contradicție și de coeziune textuală. El reunește deopotrivă îngerul și demonul. Ceea ce frapează este frecvența cu care acest cuvânt apare în textul său poetic și puterea de a se adapta la context. Instrumentele expresive care definesc stilul înalt în poezia argheziană sunt: *Dumnezeu, cer, suflet, lună, pământ, pasăre, apă* etc. Studiul de față urmărește doar semantica unuia dintre acești termeni.

BIBLIOGRAFIE

1. Am consultat, pentru exemplele din această lucrare, următoarea ediție: Tudor Arghezi, *Versuri*, I, II, Cartea Românească, 1980.
2. Henri Meschonnic, *Pour la poétique*, III, *Une parole écrite*, Paris, Gallimard, 1973.
3. A. Giacometti, Bâle, Éditions Galerie Bayeler, 1964.
4. Emmanuel Levinas, *Dieu, la Mort et le Temps*, Paris, Bernard Grasset, 1993, p. 188.
5. Vladimir Streinu, *Versificația modernă*, București, Editura pentru Literatură, 1966, p. 230-231.
6. *Ibidem*, p. 266.
7. Tudor Arghezi, *Arte poetice*, Versuri, Tabel cronologic, prefață, note și bibliografie de G. I. Tohăneanu, Livius Bercea, București, Editura Albatros, 1987, p. 43.
8. *Ibidem*.
9. George Călinescu, *Ulysse*, București, Editura pentru Literatură, 1967, p. 29.
10. Emilia Parpală, *Poetica lui Tudor Arghezi. Modele semiotice și tipuri de text*, București, Editura Minerva, 1984, p. 53.
11. *Ibidem*, p. 51.
12. S. Alexandrescu, *Simbol și simbolizare*, în *Studii de poetică și stilistică*, București, Editura pentru Literatură, 1966, p. 350.
13. Frédéric Nietzsche, *Ainsi parlait Zarathoustra. Un livre pour tous et pour personne*, Librairie Générale Française, Livre de Poche, 1983.
14. Lucian Blaga, *Poezii*, București, Editura Albatros, 1980, p. 120.
15. Paul Claudel, *Réflexions sur la poésie*, Paris, Gallimard, 1963, p. 14.
16. Nicolae Balotă, *Drama cuvântului*, în *Opera lui Tudor Arghezi*, București, Editura Eminescu, 1979, p. 65.